

Autors: Joaquim Aloy i Bosch, Jordi Basiana i Obradors i Pere Gasol i Pujol. Col·laborador: Ramon Fons i Vilardell

1 EXPEDIENTE PERSONAL DE LLUÍS MAS PONS

Reproducció de la portada i d'una part d'un document de l'extens expedient que Lluís Mas Pons té a l'Arxiu de Salamanca en relació amb la maçoneria.

2

SECRETARIO DEL AYUNTAMIENTO hasta que fué llamado su quinto, ingresando en el Ejército rojo como miliciano, ingresando más tarde en el C.R.I.M. Con anterioridad al G.M.N. se sindicó a la C.N.T. Referente a Masonería, no se ha podido comprobar sus actividades. El 29 de noviembre de 1940 ingresó en la cárcel de Manresa a disposición del Sr. Capitán Juez Militar por actividades ilícitas.

Dios guarde a V.I. muchos años.
Madrid, 8 de Noviembre de 1944
EL DIRECTOR GENERAL
P.D.
EL COMISARIO GENERAL
Firmado

MINISTERIO DE LA GOBERNACIÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD
Comisión General Político-Social

LLUÍS MAS PONS
8 NOV. 1944
SALIDA
10
1944
IAGO, SR.
RECIBIDO EN EL LIBRO DE REGISTRO GENERAL
8 NOV. 1944
SALIDA N.º 10141
DEL LIBRO SECRETO

Rel. Sec. Segunda
Neg. 28.- en su atento escrito fecha 27 del pasado mes de Octubre, sumario 1123-944 cumpleme participarle que en estos Archivos figura una ficha masónica a nombre de LLUÍS MAS PONS, nacido el 23 de Julio de 1903, casado, abogado, natural de Manresa, y domiciliado en la misma localidad, Carretera de Vich nº 50-18, en la que consta que figura en su expediente su solicitud pidiendo el ingreso, fechada y firmada en Manresa en 23-1-1935; tres cartas oficiales de la Logia "Justicia" del mismo mes y año, dirigidas a otros tantos masones solicitando sus informes, que resultan favorables al ingreso y en documentación del triángulo "Rubricatus", aparece como fundador del mismo.

Informes procedentes de la Comisaría de Manresa, de fecha 25-2-1943, dicho individuo, de 39 años, casado, hijo de Luis y Rosa, natural de Manresa, Abogado, domiciliado en la carretera de Vich nº 50-18, antes del G.M.N. era conocido como elemento catalanista-separatista, afiliado al partido Socialista Unificado de Cataluña, desconociéndose si desempeñó cargo directivo aunque estaba muy bien relacionado con los círculos de los partidos extremistas. Durante el periodo rojo, desempeñó en Manresa el cargo de instructor en 2 del Tribunal E.R. de Manresa - juzgado del Prado, 6.- del comunismo. - M.A.D.R.I.D.

2 "ELEMENTO CATALANISTA-SEPARATISTA"

Informe policial de Lluís Mas Pons, del 8 de noviembre del 1944, tramès al jutge instructor del Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo (TERMC). S'hi detallen les proves documentals que tenen contra ell en relació amb la maçoneria i els seus antecedents polítics.

LA REPRESSIÓ FRANQUISTA

Lluís Mas Pons, empresonat per culpa dels papers confiscats

El manresà Lluís Mas Pons (1903-1975), advocat, mestre, dramaturg, poeta i secretari de l'Ajuntament de Manresa durant la República, va estar empresonat durant el franquisme per culpa dels papers requisats i traslladats a Salamanca. El seu cas evidencia clarament els objectius de les confiscacions i del mateix arxiu: perseguir i empresonar totes aquelles persones tittades de "desafectos al Régimen" com ara les que tenien les conviccions republicanes i catalanistes de Mas.

En complir els 18 anys, Lluís Mas entrà a l'Ajuntament com a escripte temporal i, als 24 anys, ascendí per oposició al càrrec de cap de la Secció Administrativa de Foment. A partir d'abril del 1934 exercí integrinament la secretaria municipal i el 24 de febrer del 1936 obtingué la plaça en propietat de secretari de l'Ajuntament de Manresa. Acabada la guerra, se li obrí un expedient de depuració personal, fruit del qual el 29 de març del 1939 la Comissió Gestora Provisional de l'Ajuntament de Manresa acordà suspendre'l del càrrec i sou des del 24 de gener (data de l'entrada de les tropes franquistes a Manresa). Tantmateix, existeix un document del 10 de juny del 1939 segons el qual aquell mateix dia Lluís Mas Pons va ser obligat -sota amenaça- a signar un escrit de renúncia al càrrec de secretari.

Els papers de Mas Pons trobats a Salamanca ofereixen molta informació sobre la seva vida professional. I és que quan l'any 1938 se'l mobilitzà havia demanat ingressar al Cos Jurídic Militar i acompanyà la seva sol·licitud amb una extensa documentació relativa a la seva actuació pública (on quedava clar, entre d'altres coses, que era advocat de sindic-

calistes i persona "adicta al Régimen Republicano y antifascista"). Tota aquesta documentació va ser confiscada i traslladada a Salamanca. Aquí, la Delegación del Estado para la Recuperación de Documentos (DERD), en analitzar aquests papers i veure la significació del personatge, n'informà la policia, que ràpidament va decidir "la detención de dicho sujeto". Poc després, Mas Pons ingressà a la presó, on romangué en diversos períodes uns cinc mesos. El setembre del 1942 fou condemnat per un delict d'"auxilio a la rebelión".

El març del 1943 fou deixat en llibertat condicional. Però ben aviat fou novament encausat: aquesta vegada per haver pertangut a la maçoneria, concretament al triangle Rubricatus de Manresa i a la lògia Justicia de Barcelona.

Lluís Mas Pons també va ser un escriptor prolífic, amb una vintena d'obres de teatre –algunes de les quals obtingueren molt d'èxit– poemes, sardanes, himnes per a entitats i una sarsuela. Una part de la seva obra literària i documents personals podria haver desaparegut en les requises, i no cal descartar que al mateix Arxiu de Salamanca fossin convertits en pasta de paper, com passà amb tanta documentació confiscada per les autoritats franquistes que no tenia interès des del punt de vista de la repressió.

El cas de Lluís Mas Pons és paradigmàtic de la repressió franquista a partir de la documentació confiscada. Per això la seva història va ser un dels eixos d'un programa especial emès per TV3, el 18 de gener passat, sobre els papers de Salamanca.

Els papers requisats, causa de la detenció de Lluís Mas Pons

A través dels documents d'aquesta pàgina, podem constatar com a partir de la documentació requisada s'inicia el procés de persecució i detenció del manresà Lluís Mas Pons.

Els papers ens aclareixen encara més el sistema de funcionament de l'Arxiu de Salamanca i la seva finalitat bàsicament repressiva, ben allunyada originàriament de les motivacions culturals i/o històriques.

1 "IDEOLOGIA MARXISTA". Document del 9 d'abril del 1939 de la Delegación del Estado para la Recuperación de Documentos (DERD) de Salamanca trames a la seva oficina homòloga de Barcelona juntament amb papers de Lluís Mas Pons, "en cuya documentación acredita su ideología marxista" per tal que "pueda surtir los efectos precedentes" (és a dir, lluir els documents a la policia i procedir a la detenció del ciutadà manresà).

2 "IDEOLOGIA Y TENDENCIAS POLITICAS CONTRARIAS A NUESTRA GLORIOSA CRUZADA"

Document del 14 d'abril que l'oficina de la DERD a Barcelona trament a la policia franquista, juntament amb els documents requisats de Lluís Mas Pons. Es dedueix clarament que el motiu de la seva possible persecució és la seva ideologia republicana.

3 "SE HACE PATENTE SU REPUBLICANISMO Y ANTIFASCISMO"

Document del 15 d'abril en què la policia confirma la recepció de la documentació de Lluís Mas Pons que li ha lluirat la DERD de Barcelona.

4 "SE PROCURARÁ LA DETENCION DE DICHO SUJETO"

Document del 16 d'abril del 1939 en què la policia, després d'haver analitzat la documentació de Lluís Mas Pons, decideix "la detenció de dicho sujeto por ser la prueba documental que se ha servido enjuicarme, suficientemente acusatoria de su desafecto a España y al orden social que informan los principios del Movimiento Nacional".

D

14-4-1939

BARCELONA

P. A.

EL COMTE Jefe DEL SERVICIO EN BARCELONA

20-4-1939

EL INSPECTOR

21-4-1939

EL INSPECTOR

22-4-1939

EL INSPECTOR

23-4-1939

EL INSPECTOR

24-4-1939

EL INSPECTOR

25-4-1939

EL INSPECTOR

26-4-1939

EL INSPECTOR

27-4-1939

EL INSPECTOR

28-4-1939

EL INSPECTOR

29-4-1939

EL INSPECTOR

30-4-1939

EL INSPECTOR

31-4-1939

EL INSPECTOR

1-5-1939

EL INSPECTOR

2-5-1939

EL INSPECTOR

3-5-1939

EL INSPECTOR

4-5-1939

EL INSPECTOR

5-5-1939

EL INSPECTOR

6-5-1939

EL INSPECTOR

7-5-1939

EL INSPECTOR

8-5-1939

EL INSPECTOR

9-5-1939

EL INSPECTOR

10-5-1939

EL INSPECTOR

11-5-1939

EL INSPECTOR

12-5-1939

EL INSPECTOR

13-5-1939

EL INSPECTOR

14-5-1939

EL INSPECTOR

15-5-1939

EL INSPECTOR

16-5-1939

EL INSPECTOR

17-5-1939

EL INSPECTOR

18-5-1939

EL INSPECTOR

19-5-1939

EL INSPECTOR

20-5-1939

EL INSPECTOR

21-5-1939

EL INSPECTOR

22-5-1939

EL INSPECTOR

23-5-1939

EL INSPECTOR

24-5-1939

EL INSPECTOR

25-5-1939

EL INSPECTOR

26-5-1939

EL INSPECTOR

27-5-1939

EL INSPECTOR

28-5-1939

EL INSPECTOR

29-5-1939

EL INSPECTOR

30-5-1939

EL INSPECTOR

31-5-1939

EL INSPECTOR

1-6-1939

EL INSPECTOR

2-6-1939

EL INSPECTOR

3-6-1939

EL INSPECTOR

4-6-1939

EL INSPECTOR

5-6-1939

EL INSPECTOR

6-6-1939

EL INSPECTOR

7-6-1939

EL INSPECTOR

8-6-1939

EL INSPECTOR

9-6-1939

EL INSPECTOR

10-6-1939

EL INSPECTOR

11-6-1939

EL INSPECTOR

12-6-1939

EL INSPECTOR

13-6-1939

EL INSPECTOR

14-6-1939

EL INSPECTOR

15-6-1939

EL INSPECTOR

16-6-1939

EL INSPECTOR

17-6-1939

EL INSPECTOR

18-6-1939

EL INSPECTOR

19-6-1939

EL INSPECTOR

20-6-1939

EL INSPECTOR

21-6-1939

EL INSPECTOR

22-6-1939

EL INSPECTOR

23-6-1939

EL INSPECTOR

24-6-1939

EL INSPECTOR

25-6-1939

EL INSPECTOR

26-6-1939

EL INSPECTOR

27-6-1939

EL INSPECTOR

28-6-1939

EL INSPECTOR

29-6-1939

EL INSPECTOR

30-6-1939

EL INSPECTOR

31-6-1939

EL INSPECTOR

1-7-1939

EL INS

L'INCOMPRENSIBLE SILENCI DELS AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS

Les autoritats locals, elegides democràticament, s'haurien de plantejar alguna mena de reparació moral davant les enormes injustícies que durant el franquisme es van cometre contra molts funcionaris municipals i, en especial, contra Lluís Mas Pons, que va ser secretari de la corporació durant la República, que fou obligat a renunciar a aquest càrrec durant el franquisme, a més de ser empresonat, i que morí, l'any 1975, decebut perquè l'Ajuntament d'aleshores li havia impedit percebre la pensió que li corresponia, ja que no li va voler reconèixer tots els anys en què havia estat funcionari de la Casa Gran.

Efectivament, als anys setanta, durant l'etapa de l'alcalde Ramon Soldevila Tomasa, l'Ajuntament de Manresa, malgrat que reconeixia els drets passius que corresponien al senyor Mas pels seus serveis a la corporació, amb l'excusa que l'any 1939 havia renunciat al seu càrrec de secretari (sense tenir en compte que, lògicament, va ser obligat a fer-ho per les mateixes autoritats franquistes), no va adoptar l'acord de jubilació que li demanava la Mutualitat Nacional de Previsió dels Funcionaris de l'Administració Local (MUNPAL), i que era imprescindible per a la concessió de la pensió que, primer per invalidesa i després per edat, li pertocava.

Malgrat les nombroses gestions fetes per la família, tot va ser endebades. Lluís Mas Pons va morir el 20 de desembre del 1975, amargat per la manera com el va tractar fins al darrer moment l'Ajuntament de Manresa, ciutat que ell portava a l'ànima.

Aquell Ajuntament simplement havia de reconèixer els seus anys de servei, però no ho va voler fer. Segurament poc es podia esperar d'una corporació franquista en relació amb una persona de conviccions republicanes i catalanistes. Tanmateix, el que ja no es pot entendre és que els ajuntaments democràtics posteriors no hagin fet cap pas per rehabilitar públicament la figura de Lluís Mas Pons i la resta de treballadors municipals depurats o represaliats.

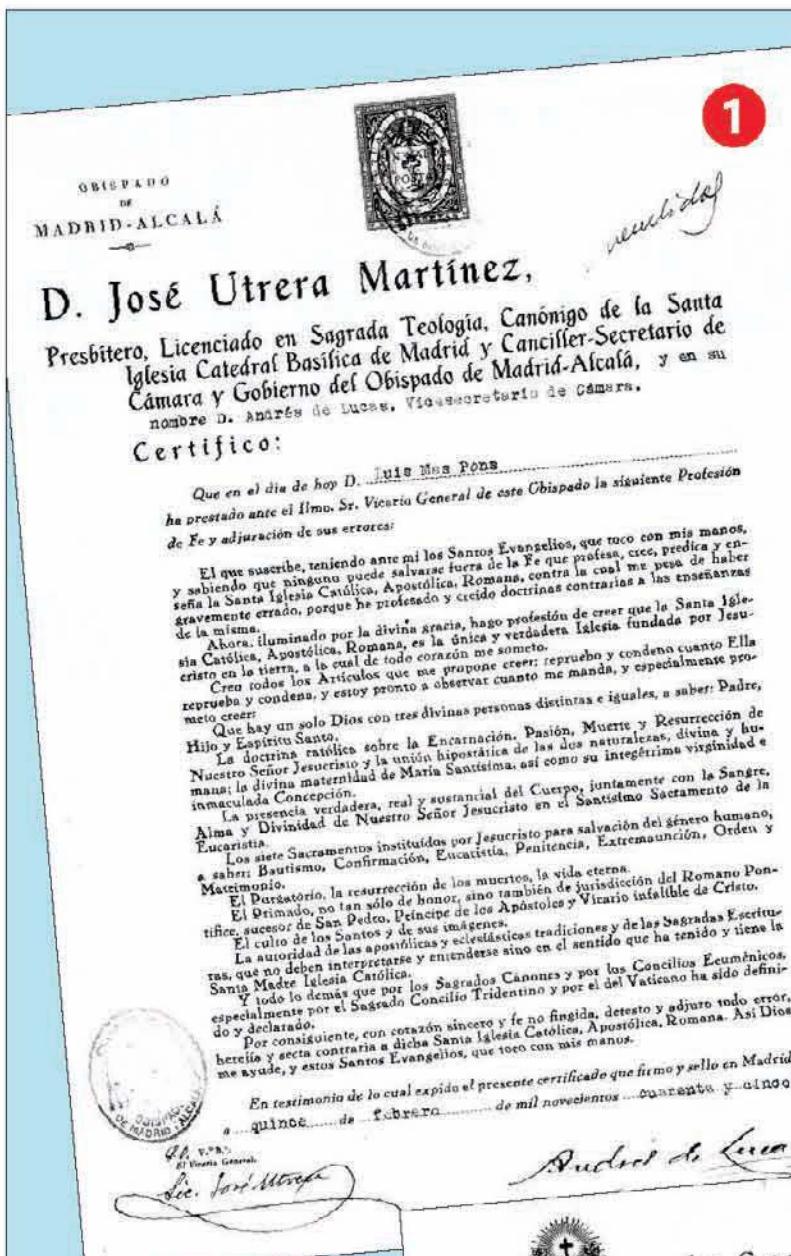
Aquest fet diu molt poc a favor de la nostra ciutat, perquè cal estar agraïts a persones que, com Lluís Mas Pons, van haver de pagar amb la presó i l'ostacisme la coherència dels seus principis democràtics i catalanistes. Una persona que, d'altra banda, va estar estretament vinculada a la capital del Bages, encara que els seus estaments oficials li giressin l'esquena, fins al punt que l'antic secretari de l'Ajuntament va escriure en un moment d'amargor:

*"Manresa, bella Manresa
tant que et vull, que poc em vols..."*

Era la mateixa persona que acaba el text de *La Sardana de Manresa* (1927) amb aquests versos:

*"La Manresa gloriosa.
La de la Llum resplendent
Capital de la muntanya
La ciutat intransigent
La que abans sofreix l'incendi
Que mancar son furament.
Ciutat de Manresa:
Endavant amb aridesa!
Sigues forta i ufana.
Sigues la ciutat segona
De la terra catalana,
Amb els vents de Barcelona
I el cor de la tramuntana"*

En definitiva, caldria que s'organitzés un acte de rehabilitació de la figura del senyor Lluís Mas Pons i s'ofereixin a la seva família les disculpes institucionals pertinents pels danys que, en el seu moment, els ajuntaments franquistes van causar al seu pare.

1 "PROFESIÓN DE FE Y ABJURACIÓN DE SUS ERRORES"
Document del 15 de febrer del 1945, pel qual Lluís Mas Pons fa la llista de retractació de la seva pertinença a la maçoneria. Aquest acte —que van haver de fer forçosament milers de persones— representava una gran humiliació personal, i molt especialment per a aquells que no combregaven amb les idees de la "Santa Iglesia Católica, Apostólica y Romana, contra la qual me pesa de haber gravemente errado". Mas Pons, per evitar una condemna massa severa, es defensà tot afirmando que es va veure obligat a ingressar a la maçoneria per tal de salvar el seu lloc de treball a l'Ajuntament de Manresa i per les pressions de determinats polítics locals. Cal destacar que les persones que Mas esmentà en la seva defensa o bé s'havien exiliat o ja havien mort, amb la qual cosa la seva declaració no els podia perjudicar.

El tribunal, finalment, el considerà culpable. No hagué d'ingressar de nou a la presó, però fou inhabilitat a perpetuitat per ser funcionari i tenir càrrecs de confiança.

Proper capítol:

Josep Martí Farreras i Jaume Serra i Rínter. Podrem veure alguns dels documents que hi ha a Salamanca sobre aquestes dues personalitats manresanes. I parlarem de les víctimes que va produir a Manresa la guerra i les repressions.